

Türklerin Anayurdu Orta Asya'dır.

Türk Kültürünün Kökleri

Atlı-Göçebe (Yarı Göçebe-Bozkır) Kültürü

Yaylak-Kışlak Hayatı vardı.

At binme ve demir işlemede ustaydılar.

Türk Göçlerinin Nedenleri

Olumsuz iklim koşulları, kuraklık ve salgın hastalıklar nedenleri arasındadır

NOT: Türklerin atı evcilleştirmesi ve tekerleği kullanması göçleri kolaylaştırmıştır.

NOT: Türk tarihini bir bütün olarak incelemek zordur.

- a) Türklerin geniş coğrafyaya yayılması,
- b) Kalıcı eserler vermemeleri,
- c) Yazıyı geç kullanmalarından dolayı.

1) ASYA (BÜYÜK) HUN DEVLETİ (MÖ 220 - MS 216)

Bilinen ilk Türk devletidir.

İlk hükümdarı Teoman'dır.

Çin Seddi bu dönemde yapılmıştır.

Devletin en parlak dönemi Mete Devri'dir.

Onluk sistemi kurmuş ve Türk ordusunun temelini atmıştır.

Çin'i yenilgiye uğrattı. Ancak Çin'e yerleşmemiş sadece vergiye bağlamıştır.

İpek yoluna hakim oldu. (Türkler ve Çinliler arasında savaşların temel nedenidir.)

ÇİNLİLERİN HUN POLİTİKASI

Hun devletinin akınlarını önlemek için Çin seddini inşa ettiler.

Çinli prensesler kağanlarla evlenerek casusluk faaliyetlerinde bulundular.

KAVİMLER GÖÇÜ (375)

Kuzey Hunların, Karadeniz'in kuzeyindeki barbar kavimleri

Avrupa içlerine sürmesiyle meydana gelmiştir.

SONUÇLARI

İlk çağ sona erdi ve Ortaçağ başladı.

Roma ikiye ayrıldı, Batı Roma yıkıldı.

Günümüz Avrupa'nın etnik (millet) yapısı oluştu.

Derebeylik sistemi (feodalite) ortaya çıktı.

Hristiyanlık Avrupa'nın kullandığı din oldu.

Skolastik düşünce ortaya çıktı.

2) AVRUPA HUN DEVLETİ (376- 469)

Macaristan'da kurulmuştur.

En parlak devri Attila dönemidir.

Hem Doğu Roma'ya hem de Batı Roma'ya üstünlüğünü kabul ettirmiştir.

3) I. KÖK TÜRK DEVLETİ (552 - 659)

Avarları yıkarak kurulmuşlardır. Kurucu: Bumin Kağan

Bumin Kağan, Doğu'yu yönetirken Batı'ya kardeşi İstemi Yabgu'yu göndermiştir.

Batı bölümü iç işlerinde serbest dış işlerinde Doğu'ya bağlıdır.

4) II.KÖK TÜRK DEVLETİ (KUTLUK DEVLETİ)(682- 745)

Kurucusu Kutluk Kağandır. (İlteriş)

En parlak dönemleri Bilge Kağan Devridir.

Türk tarihinin ilk yazılı eserleri olan Orhun Kitabelerini hazırlamışlardır.

5) UYGURLAR (745-840)

Yerleşik yaşama geçen ilk Türk devletidir.

Tarım temel geçim kaynağı olmuştur.

Şehirler kurdular. Kalıcı eserler bıraktılar. (Mimarileri gelişti.)

Budizm ve Maniheizm dinlerini kabul ettiler.

(Böğü Kağan, Maniheizmi benimseyen hükümdar)

Mani dininde et yemek yasak olduğu için savaşçı özelliğini kaybetmeye başlamışlardır.

Kâğıt ve matbaayı kullanan ilk Türk devletidir.

Fresko adı verilen duvar resimleri, heykelcilik, çini ve minyatür en önemli uğraşları olmuştur.

İLK TÜRK DEVLETLERİNDE KÜLTÜR VE MEDENİYETİ

1) DEVLET YÖNETİMİ

Han, Hakan, Kağan, Tanyü (Hunlar) ünvanlı hükümdarlarca yönetildiler.

Hatun (Katun): Hükümdarın eşidir. Devlet işlerinde etkiliydi.

Yabgu: Batı'yı yöneten hükümdar kardeşidir.

Tigin: Hükümdarın erkek çocuklarına denir.

Kut Anlayışı: Hükümdara yönetme yetkisinin Tanrı tarafından verildiğine inanılmasıdır.

Veraset anlayışı: (Tahta geçme kuralı)

Ülke hanedanın ortak malıdır anlayışı vardı.

Taht kavgalarına, devletlerin kısa sürede yıkılmasına neden olmuştur.

Ülüş İlkesi: Kut anlayışına bağlı olarak ülkenin birçok bölgesi hanedan üyeleri tarafından yönetilirdi.

KURULTAY (TOY)

Devlet işlerinin görüşüldüğü meclistir.

Boy temsilcilerinden oluşur. (Demokratik özellik gösterir.)

Danışma Meclisi niteliğindedir.(Son söz Hükümdara aittir.)

2) ORDU

Türklerde ordu millet anlayışı vardır.

Türklerde ilk askeri teşkilatı Mete kurmuştur.

Onluk sistemi uygulamıştır.

3) HUKUK

Töre adı verilen yazısız hukuk kuralları vardı.

On günü aşmayan kısa süreli hapis cezaları vardı,

Cezalar çok ağırdı.

Hükümdar dahil herkes töreye uymak zorundadır. (Hukuk üstünlüğü olduğunu gösterir.)

4) DİN VE İNANIŞ

Şamanizm ve Göktanrı dinleri yaygındı.

Göktanrı dininde cenaze törenleri önemliydi.

Ölen insanlar eşyaları ve atıyla birlikte gömülürdü.

Mezarın etrafına öldürdüğü düşman sayısı kadar BALBAL adlı taşlar dikilirdi. (Ahiret inancının varlığını gösterir.)

5) SOSYAL VE EKONOMİK HAYAT

Boylar temel yönetim birimidir.

Her boyun beyi ve ordusu vardır.

Her boy içişlerinde serbesttir.

Boyların birleşmesiyle devlet oluşur. (Devlet, boylar federasyonu şeklindeydi.)

Bu durum devletin kuruluşunu, yıkılışını kolaylaştırmıştır.

Göçebe yaşam tarzını benimsemişlerdir.

Temel geçim kaynağı hayvancılıktır.

Dericilik ve dokumacılık gelişmiştir.

Taşınabilir eserlere sahiptirler.

Yerleşik hayat Uygurlarla başlamıştır.

Tarım temel geçim kaynağı oldu.

Şehirler kurdular. (Mimari gelişti.)

Kalıcı eserler meydana getirdiler.

Türkler göçebe olduğu için sınıflı toplum yapısı görülmez. (Özel mülkiyet anlayışı gelişmemiştir.)

Sosyal devlet anlayışı görülür. (Devletin halka hizmet etmeyi görev kabul etmesi, halkın temel ihtiyaçlarının devletçe karşılanmasıdır.)

6) YAZI, DİL VE EDEBİYAT

I) Sözlü Edebiyat Unsurları gelişmiştir. (Göçebe hayattan dolayı)

Koşuk: Kopuz eşliğinde söylenen lirik şiir,

Sav: Atasözü,

Sagu: Ölen kişinin arkasından yakılan ağıt,

Destan: Milletlerin hayatında ki büyük olayların anlatıldığı, hayal unsurlarıyla süslenmiş eserlerdir.

II) Yazılı Edebiyat

İlk yazılı eserleri II. Kök Türkler (Kutluklar) vermişlerdir.

İlk defa kağıt-matbaayı Uygurlar kullanmışlardır.

ORHUN ABİDELERİ

Orhun kitabeleri, Türk tarihinin ilk yazılı eserleridir.

Tonyukuk (725), Kültigin(732), Bilge Kağan(735) adına dikilmişlerdir.

Yolluğ Tigin tarafından yazıya geçirilmişlerdir.

7)SANAT ve BİLİM

A) SANAT

Göçebe oldukları için taşınabilir sanat eserleri bıraktılar.

Uygurlarda yerleşik hayatla mimari gelişmeye başladı.

İskitlere ait Esik kurganında Altın Elbiseli Adam Zıhlısı Türk maden sanatının geliştiğini gösterir.

B) BİLİM

On iki hayvanlı Türk Takvimini hazırlamışlardır.

Astronomi alanında geliştiklerini gösterir.